

GIDANIN DİLİ; ETİKET

Tüketicilerin satın alma davranışlarını kolaylaştırmak ve gıda tercihlerini doğru olarak yapabilmeleri için etiketlemenin yararı büyüktür ve bazı bilgilerin sunulması zorunlu tutulmuştur. Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği'nin amacı da bu doğrultuda algı farklılıkları ve bilgi gereksinimleri dâhil gıda hakkında bilgilendirme açısından tüketicilerin üst düzeyde korunmasına ilişkin kuralları belirlemektir. Gıdalar hakkında bilgi verilirken, özellikle sağlık bakımından ve ekonomik, çevresel, sosyal ve etik açıdan son tüketicinin bilinçli seçim yapması ve gıdanın güvenilir kullanımına zemin hazırlayacak şekilde tüketici sağlığının ve menfaatlerinin en üst seviyede korunması gözetilir.

Tüketici için etiket; ürün hakkındaki tüm soru işaretlerinin giderileceği, ürünün tanıtımının yapıldığı, ürün verilerinin yazıldığı, son tüketim tarihi, kullanım ve muhafaza koşulları gibi ürün alırken ihtiyaç duyulacak tüm bilgilerin yer alabileceği bir kılavuzdur. Bu kılavuzda yer alan tarih, numara, sembol, logo ve işaretler tüketicilerin satın almayı düşündükleri yiyecekler hakkında bilgi alabilmelerinin bir yoludur.

Semboller ve Logolar:

Isıl işlem veya koruyucu kullanımın mümkün olmadığı kimi gıda maddelerinin; sağlık açısından risk yaratacak bulaşanlardan arındırılması için "ışınlama" tekniği kullanılır. **Gıda Işınlama Yönetmeliği** gereğince; ışınlanmış ve tüketime hazır olarak ambalajlanmış gıda ambalajı üzerinde gıdanın isminin yanında yazı ve yanda şekli gösterilen yeşil renkli uluslararası "**gıda ışınlama sembolü**" ile tüketicilerin doğru bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Gıda ile temas eden madde ve malzemelerin diğer madde ve malzemelerden ayrılabilmesi amacı ile özel bir sembolün kullanılması Yönetmelikle zorunlu hale getirilmiştir. Ambalaj materyalinin gıda ile temasa uygun olduğunu tüketiciye ifade etmek amacıyla; gıda ile temas eden her tür madde ve malzemeleri üzerinde "Gıda ile temasa uygundur." ifadesinin veya "çorba kaşığı", "şarap şişesi" ya da "kahve makinesi için" gibi madde ve/veya malzemenin kullanımına özgü ifadelerin veya yanda yer alan ve "**Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzeme Sembolü**" olarak belirlenen sembolün bulundurulması zorunludur.

Ülkemizde; çocuklarda iyot eksikliği nedeniyle önlenabilir zeka geriliği vakaları oldukça yaygın biçimde görülmektedir. Önlenabilir zeka geriliği, ifadeden de anlaşılacağı gibi bebeklik ve küçük çocukluk döneminde yeterli iyot alımının sağlanması ile tamamen önlenilmektedir. **Tuz Tebliği** gereğince; **iyotlu tuzda**, yanda yer alan sembol kolay görünen boyutta ve ürün adı ile aynı yüzde bulunmalıdır.

Organik gıda maddelerinin; diğer gıdalarla karıştırılmasını önlemek amacıyla yanda yer alan "**organik gıda**" logosu kullanılmaktadır. Türkiye'de satışa sunulan tüm sertifikalı organik ürünlerin ambalajında, ürünün organik olduğunu gösteren özel bir logolu etiket bulunur. Logolarda kullanılacak renkler; yeşil, mavi, siyah ve beyazdır.

Hazır ambalajın üzerine, Hazır Ambalajlı Mamullerin Ağırlık ve Hacim Esasına Göre Net Miktar Tespitine Dair Yönetmelik şartlarını karşıladığını teyit eder, muhtevanın nominal ağırlığının ve hacminin gösterildiği yerle aynı görüş alanı içine en az 3 mm yüksekliğinde bir küçük "e" işareti yerleştirilebilir. Gıda etiketinin üzerindeki **e-ışareti**, ürünün hacminin ya da ağırlığının ortalama değerini gösterir. Bu işaret, ağırlık ya da hacim bilgisinin hemen yanında yer alır.

CE işareti: Avrupa Birliğinin teknik mevzuat uyumu çerçevesinde malların serbest dolaşımının tam anlamıyla sağlanması amacıyla ürünlerin teknik yapılarına ilişkin mevzuatı daha basit ve genel hale getirmek için 1985 yılında benimsediği Yeni Yaklaşım Politikası kapsamında hazırlanan Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamına giren ürünlerin bu direktiflere uygun olduğunu ve gerekli bütün uygunluk değerlendirme faaliyetlerinden geçtiğini sağlık, güvenlik, tüketicinin ve çevrenin korunması gerekliliklerine uygunluğunu gösteren ve Conformité Européenne kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir Birlik işaretidir.

Geri Kazanılabılır Ambalaj Sembolü: Ambalaj atıklarının geri toplanması, tekrar kullanılması, geri kazanımının kolaylaştırılması ve tüketicinin bilgilendirilmesi amacıyla ambalajlar üretimleri sırasında işaretlenir. İşaretleme gönüllülük esasına dayanır. Ambalaj üreticilerinin işaretlemeyi tercih etmesi halinde; ambalaj üreticileri, ürettikleri ambalajların üzerinde, yanda yer alan Ambalajların Üzerinde Kullanılacak Sembol ile Ambalaj İşaretleme Sistemine göre ambalajın cinsini belirten kısaltma ve malzeme cinsine ait numara bulundurulur. Sembolün merkezine ambalajın üretildiği malzemenin cinsini temsil eden numara, altına da büyük harfler ile malzeme cinsini temsil eden kısaltma yazılır. Örneğin Pet Şişe için "PET" kodu kullanılır ve geri kazanılabilir ambalaj sembolünün altına bu kısaltma yazılır. PET kodu için Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğince verilen özel numara olan "1" de şeklin içine yerleştirilerek ambalaja basılır.

İyi Tarım Uygulamaları Logosu: İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelik gereğince; piyasaya arz edilen son haliyle kontrol edilebilen ve sertifikalandırılmış olan veya izlenebilirliği sağlanabilen ürün, satış yerinde iyi tarım uygulamaları sertifikası ve logosunu kullanarak satılabilir.

Ambalaj üzerindeki "**Yeşil Nokta**" bu ambalajın geri kazanım sorumluluğunun, o ülkedeki Yeşil Nokta Örgütü Üyesi kuruluşa ait olduğunu anlatır. "*Avrupa Ambalaj Geri Kazanımı Örgütüne*" ait olan bu işaret Avrupa'da 30'u aşkın ülkede kullanılmaktadır. Yeşil Nokta Örgütünün Türkiye'deki üyesi ÇEVKO Vakfı'dır. "**Yeşil Nokta**" işareti çeşitli renk ve boyutta kullanılabilir.

Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Amblemleri:

Menşe Adı: Özelliklerini üretildiği yöreye borçlu olan ve tüm üretim süreçleri özdeşleştiği yörede gerçekleşen coğrafi işaretleri gösterir.

Mahreç İşareti: Belirgin bir özelliği veya ünü, özdeşleştiği yöreden kaynaklanan ürünleri gösterir.

Geleneksel Ürün Adı: Menşe adı veya mahreç işareti kapsamına girmeyen ve ilgili piyasada bir ürünü tarif etmek için en az otuz yıl süreyle kullanılan adlardır.

Okul Gıdası Logosu: Okul Gıdası, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okul/kurumların bünyesinde faaliyet gösteren; kantin, kafeterya, yemekhane, büfe, çay ocağı gibi gıda işletmelerinde doğrudan öğrenciye satışa/tüketime sunulacak olan Bakanlıktan okul gıdası onayı almış ve ambalajında okul gıdası logosu bulunan gıdayı; Okul Gıdası Onayı, okul gıdası kriterlerine ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine uygun olarak üretilen hazır ambalajlı gıdalara verilen onayı ifade eder. Okul gıdası kriterleri Sağlık Bakanlığınca belirlenir.

Yerli Üretim Logosu: Ticaret Bakanlığı'nın getirmiş olduğu düzenleme ile birlikte Türkiye'de üretilen ürünlerin etiket, tarife ve fiyat listelerinde kullanılması zorunlu olan ibaredir. Bu logonun amacı Türkiye'de üretilen ürünlerin ön plana çıkarılmasını sağlama ve bu sayede de Türk ekonomisinin gelişimine katkı sağlanmasıdır. Kullanılacak olan logo yönetmelik ile belirlenmiş olup bu

yönetmelik dışında kullanılması kısıtlanmıştır. Üretimi Türkiye’de yapılan ürünlerin etiket, tarife ve fiyat listelerinde kullanılması zorunlu “Yerli Üretim” logosunun;

- ✓ Türkiye’de üretilen tüm ürünlerin etiketlerinde, tarife ve fiyat listelerinde kolaylıkla görünebilir ve okunabilir şekilde bulunması zorunludur.
- ✓ Logo, tüketicilerin rahatça görebileceği şekilde ve orijinal renklerinde yerleştirilmelidir.

Tarihler:

Tüketim Tarihi (STT)/Tavsiye Edilen Tüketim Tarihi (TETT): Mikrobiyolojik açıdan kolay bozulabilen ve bu yüzden kısa bir süre sonra insan sağlığı açısından tehlike teşkil etmesi muhtemel olan gıdalarda son tüketim tarihi, diğer gıdalarda tavsiye edilen tüketim tarihi belirtilir.

Son tüketim tarihi, ‘Son tüketim tarihi’ ifadesi açık bir şekilde kullanılarak veya ‘... tarihine kadar tüketiniz./tüketilir vb.’ şeklinde belirtilir. Bu ifadenin yanında ya tarihin kendisi ya da etiketin üzerinde bulunduğu yere atıfta bulunan bir ifade yer alır.

Tavsiye edilen tüketim tarihi, ‘Tavsiye edilen tüketim tarihi’ ifadesi açık bir şekilde kullanılarak veya ‘... tarihinden önce tüketilmesi tavsiye edilir.’ şeklinde belirtilir. Bu ifadenin yanında ya tarihin kendisi ya da tarihin etiket üzerinde bulunduğu yere atıfta bulunan bir ifade yer alır.

Dondurulma Tarihi: Gıdanın dondurulduğu tarih; dondurulmuş et, dondurulmuş hazırlanmış et karışımları ve dondurulmuş işlenmemiş balıkçılık ürünleri için gün, ay ve yıl olarak verilir ya da tarihin yazıldığı yere atıfta bulunulur.

İşaretler:

Sağlık İşareti:

Sağlık işareti; sadece Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği uyarınca ölüm öncesi ve ölüm sonrası muayeneden geçen ve eti insan tüketimine uygun olan evcil turnaklılar ile tavşanımsılar dışında kalan, besiciliği yapılan memeli av hayvanları ve büyük av hayvanlarına uygulanır.

- ✓ Sağlık işareti, resmi kontrol sonucunda etin insan tüketimine uygun olduğunun belirlenmesi durumunda resmi veya yetkilendirilmiş veteriner hekim tarafından veya sorumluluğu altında uygulanır.
- ✓ Sağlık işareti 6,5 cm genişliğinde ve 4,5 cm yüksekliğinde oval bir işaret şeklinde olur. Karakterler okunaklı olur ve aşağıdaki bilgileri içerir:
 - *İşarete, işletmenin yer aldığı ülke adı büyük harflerle yazılır veya ilgili ISO standartlarına uygun olarak 2 harf kodu ile gösterilebilir şekilde belirtilir.
 - *İşarete, kesimhanenin onay numarası belirtilir.

Numaralar:

Kayıt/Onay Numarası:

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu kapsamındaki gıda ve yem işletmelerinden onaya veya kayıt işlemine tâbi olanlar ile onay ve kayıt işlemlerine ilişkin hususlar Bakanlıkça belirlenir.

Onay Numarası: Hayvansal gıda üreten işletmeler onaya tâbi işletmelerdir ve onaya tâbi işletmeler için, faaliyete geçmeden önce Bakanlıktan onay alınması zorunludur.

İl Trafik Plaka No - İşletme Numarası (4 hane)

İşletme Kayıt Belgesi ve Numarası: istenilen bilgi ve belgeleri tamamlamış kayıt kapsamındaki gıda işletmelerine yetkili merci tarafından verilen belgeyi ve bu belge üzerinde yer alan, Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelikte belirtilen şekilde kodlanacak olan harf ve rakamlardan oluşan belge üzerindeki numarayı ifade eder.

TR - İl Trafik Kodu - K - İşletme Numarası (6 Hane)

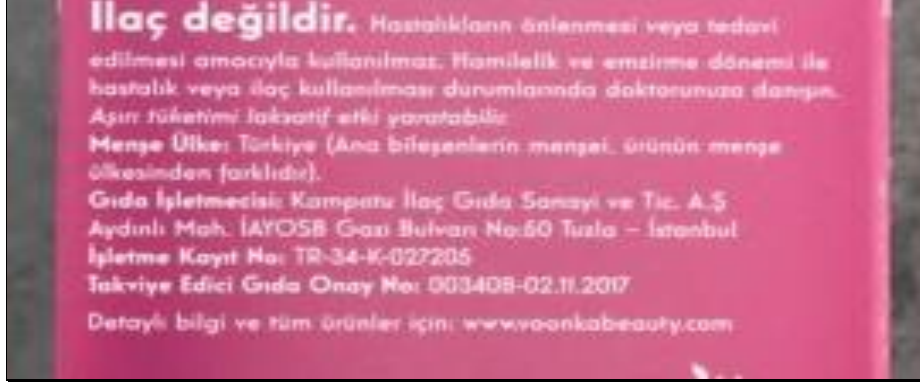
Takviye Edici Gıda Onay Numarası: Normal beslenmeyi takviye etmek amacıyla vitamin, mineral, protein, karbonhidrat, lif, yağ asidi, amino asit gibi besin öğelerinin veya bunların dışında besleyici veya fizyolojik etkileri bulunan bitki, bitkisel ve hayvansal kaynaklı maddeler, biyoaktif maddeler ve benzeri maddelerin konsantre veya ekstraktlarının tek başına veya karışımlarının günlük alım dozu belirlenerek

farklı formlarda piyasaya sunulan ürünler “Takviye edici gıdalar” olarak adlandırılır.

Piyasaya arz edilecek her bir takviye edici gıda için onay alınması zorunludur.

İl Müdürlükleri tarafından Gıda Güvenliği Bilgi Sisteminde takviye edici gıda için 6 haneli numara verilir.

- ✓ Takviye edici gıda onay tarihi gün, ay ve yıl olarak açıkça belirtilir. (Örn: 15.12.2020)
- ✓ Onay tarihi Gıda Güvenliği Bilgi Sisteminden (GGBS) onay numarasının alındığı tarihtir. (Takviye Edici Gıda Onay No: 000001-gün.ay.yıl)

Parti Numarası:

Parti: Aynı koşullarda ve zamanda üretilen, ambalajı, ambalaj büyüklüğü, sınıfı, tipi, çeşidi ve boyu aynı olan ürün örnekleri veya ambalajları topluluğunu ifade eder. Ait olduğu partinin tanımlanmasını sağlayan bir işaret veya numara taşımayan gıdalar piyasaya arz edilemez.

- ✓ Etiket üzerindeki diğer işaretlemelerden açıkça ayırt edilebildiği durumlar hariç olmak üzere, parti işaretinin veya numarasının önünde ‘P’ veya ‘L’ harfi yer alır.
- ✓ Parti işareti veya numarasının, her durumda kolayca görülebilecek, açıkça okunabilecek ve silinmeyecek şekilde olması sağlanır.
- ✓ Parti numaraları, her seferinde gıda maddelerinin üreticileri, imalatçıları ve ambalajlama yapan işyerleri tarafından belirlenir.

Balda Türkvat İşletme Numarası:

İşletme tanımlama numarası: İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından Türkvat Kayıt Sisteminde tanımlanan her bir işletme için verilen numarayı ifade eder. Hammadde ambalajı üstünde Arıcılık Kayıt Sistemine kayıtlı olan işletmeye ait hammaddenin kaynağını işaret edecek Türkvat Kayıt Sisteminde alınan işletme numarası bulunur.

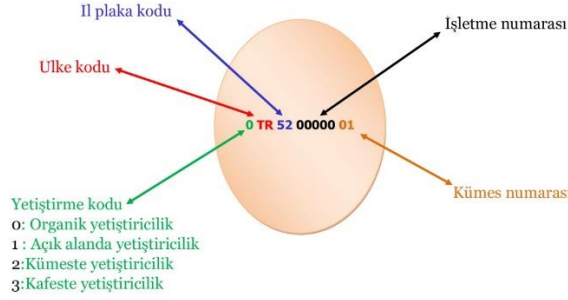
Yumurta Üzerindeki Numaralar:

İşletme numarası: Tarım ve Orman Bakanlığının bilgisayar destekli veri tabanına kaydedilirken kanatlı işletmelerine Bakanlık il/ilçe müdürlükleri tarafından verilen, bir haneli yetiştirme metodu kodu, iki haneli ülke kodu ve iki haneli il trafik kodunun ardından gelen işletmeye özgü 10 rakamlı bir sayı ile birlikte toplam 15 haneden oluşan numarayı ifade eder.

Kümes numarası: Tarım ve Orman Bakanlığının bilgisayar destekli veri tabanına kaydedilirken kanatlı

işletmelerinde bulunan her bir kümesteki sürülere Bakanlık il/ile müdürlükleri tarafından verilen 1, 2, 3, ... gibi sıra numarasını ifade eder.

Yetiştirme metodu kodu: İşletme ve kümes numarası önüne organik yetiştiricilik için 0, free range (açık dolaşıma erişim) yetiştiricilik için 1, kümeste kafessiz yetiştiricilik için 2 ve kafesli yetiştiricilik için 3 olacak şekilde sistem tarafından verilen kodu ifade eder.

Diğerleri:

Zorunlu Beslenme Bildirimi:

Tüm hazır ambalajlı gıdalarda aşağıdaki enerji ve besin öğesi değerlerini içerecek şekilde 100 g veya 100 ml üzerinden beslenme bildirimi yapılması zorunludur.

Enerji ve besin öğeleri	100 g veya 100 mL için
Enerji	(kj ve kcal)
Yağ	(g)
- Doymuş yağ	(g)
- Trans yağ(*)	(g)
Karbonhidrat	(g)
- şekerler	(g)
Protein	(g)
Tuz	(g)

Beslenme Bildiriminin İsteğe Bağlı Olarak Tekrar Verilmesi:

Hazır ambalajlı bir gıdanın etiketi üzerinde zorunlu beslenme bildirimi tekrar verilebilir. Eğer işletme ambalajın temel görüş alanında beslenme bildirimini tekrar veriyorsa bunu yalnızca aşağıda belirtilen iki formattan birini seçerek yapabilir:

✓ Yalnızca "Enerji" değerinin bildirimi:

✓ "Enerji, Yağ, Doymuş Yağ, şekerler, Tuz" değerlerinin bildirimi:

- Tekrarlanan değerlerin porsiyon/tüketim birimi üzerinden verilmesi durumunda enerji değerinin 100 g veya 100 ml üzerinden belirtilmesi zorunlu olmasına rağmen diğer besin öğeleri için böyle bir zorunluluk yoktur.
- 100 g veya 100 ml üzerinden enerji ve besin öğesi değerlerinin belirtilmesine ilave olarak her bir porsiyon için % referans alım miktarı olarak da verilebilir.